

Vergaderjaar 2021–2022

21 501-33

Raad voor Vervoer, Telecommunicatie en Energie

Nr. 951

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR KLIMAAT EN ENERGIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 2 september 2022

Hierbij stuur ik u de geannoteerde agenda van de formele Energieraad die op 9 september a.s. onder Tsjechisch voorzitterschap in Brussel zal plaatsvinden.

Op moment van schrijven is de definitieve agenda nog niet bekend, maar de verwachting is dat het over hoge energieprijzen en het functioneren van de Europese energiemarkt zal gaan. De inhoud van deze geannoteerde agenda geeft de meest recente stand van zaken weer.

De Minister voor Klimaat en Energie,
R.A.A. Jetten

GA Energieraad 9 september 2022

Tijdens de ingelaste Energieraad van 26 juli jl. is gesproken over het *Gas Demand Reduction Plan* en de inspanningsverplichting voor lidstaten om kort samengevat het gasverbruik met 15% te verminderen.¹ De hoogte van het aanbod van (Russisch) gas om vulgraden te halen en de winter door te komen, in combinatie met een aantal andere factoren zoals de droogte (die transport van kolen via binnenvaart beperkt en hydroreserves vermindert), reparaties van nucleaire installaties in Frankrijk, hoge zomer elektriciteitsvraag voor o.a. koeling door de hoge temperaturen zorgt voor een gespannen situatie op de groothandelsmarkt voor zowel gas als elektriciteit. De historisch hoge energieprijzen waar consumenten en bedrijven momenteel mee geconfronteerd worden zijn een gevolg hiervan. In het verlengde daarvan zorgen de hoge energieprijzen voor een aanzienlijk koopkrachtverlies bij consumenten en voor onzekerheid over het voortbestaan van bedrijven.

Meerdere lidstaten denken momenteel na over (nationale en Europese) maatregelen om de hoge energieprijzen te adresseren. Tevens heeft de Commissie aangekondigd zelf ook met een plan te willen komen om dit probleem aan te pakken. Om deze redenen heeft het Tsjechisch voorzitterschap besloten een extra Energieraad in te lassen op 9 september as. Tijdens deze ingelaste Energieraad zal naar verwachting worden gesproken over 1) maatregelen tegen de hoge energieprijzen en hervorming elektriciteits- en/of gasmarkt; en 2) energiebesparing.

Ik verwacht dat tijdens deze raad geen besluiten zullen voorliggen ter besluitvorming of wetgevende voorstellen zullen worden gepubliceerd.

Hoge energieprijzen

Al enige tijd pleiten sommige EU-lidstaten voor *price caps* in reactie op de hoge energieprijzen; door de recente verdere stijging van de energieprijzen is dit pleidooi sterker geworden. Het probleem van de zeer hoge energieprijzen en noodzaak tot maatregelen wordt door alle lidstaten, ook Nederland, onderschreven. De vraag is welke maatregelen het probleem adresseren zonder nadelige lange termijn schade aan te brengen. In het debat worden verschillende vormen van *price caps* ter sprake gebracht die niet altijd duidelijk onderscheiden worden. Afhankelijk van de vormgeving en mate van marktinterventie zijn de ideeën schadelijker of minder schadelijk. Er kan analytisch onderscheid worden gemaakt tussen *price caps* op gas (pijpleidingengas en/of LNG) en *price caps* op elektriciteit; *price caps* voor iedereen inclusief professionele partijen (groothandelsmarkt) of enkel voor burgers en/of kleine bedrijven.

Alle vormen van *price caps* hebben als nadeel dat de lagere prijs ertoe leiden dat de vraag naar energie en daarmee aardgas (direct of via elektriciteit uit aardgas) vergroot wordt. Een *price cap* verslechtert de concurrentie- en marktpositie van hernieuwbare energie, omdat het minder aantrekkelijk wordt hernieuwbare energie af te nemen. Hierdoor loopt, de juist nu zo essentiële, energietransitie vertraging op. Varianten die ingrijpen op de professionele markt kunnen ook de leveringszekerheid schaden, omdat exporterende landen waarschijnlijk hun product willen verkopen aan landen buiten de EU die conform de marktprijs bieden. Tot slot dient het verschil tussen de marktprijs en de ingesteld maximumprijs op enig moment betaald te worden. De kans is groot dat hierdoor de kosten alsnog bij de belastingbetaler terecht zullen komen. Het kabinet staat dan ook terughoudend tegenover het introduceren van *price caps*, in

¹ Kamerstuk 21 501-33, nr. 950.

het bijzonder op de groothandelsmarkt waar de grootste verstoring van uit gaat. Gerichtte caps voor burgers zijn in een aantal gevallen al mogelijk voor burgers binnen het huidige EU-kader en minder schadelijk.

Wat het kabinet betreft, is het belangrijk om het probleem van de gestegen energieprijzen zoveel mogelijk bij de bron aan te pakken, namelijk door de krapte op de markt van aardgas te verminderen. Voor de komende paar jaar moet dit gebeuren door het diversifiëren van energiebronnen (o.a. hernieuwbaar en LNG), alsmede het zorgen dat gasopslagen voldoende gevuld zijn. Bovenal is het verminderen van de vraag naar aardgas het belangrijkste instrument. Hierom heb ik mij tijdens de vorige energieraad ook ingezet voor energiebesparing en een ambitieus EU vraagreductieplan. Ook tijdens de komende Energieraad zal ik hiervoor pleiten en de mogelijkheden voor een verplicht besparingsdoel verkennen met andere lidstaten.

Mogelijk wordt tijdens de Energieraad ook gesproken over hervorming van het marktontwerp voor elektriciteit. Het kabinet ziet ruimte voor verbeteringen, in lijn met het rapport van ACER van april jl. hierover. Bijvoorbeeld door de liquiditeit in de forward-markten te verbeteren, waardoor marktdeelnemers zich beter kunnen indekken tegen risico's en door nationale energiemarkten zoveel mogelijk te integreren, waardoor prijzen lager zijn en landen elkaar helpen om schokken op te vangen. Bij het hervormen van de elektriciteitsmarkt is het echter van belang dat er geen maatregelen worden genomen die de leveringszekerheid, de energietransitie en de betaalbaarheid van het systeem op lange termijn schaden. Om deze reden is het kabinet bijvoorbeeld geen voorstander van het aanpassen van het mechanisme op de groothandelsmarkt dat is gebaseerd op marginale prijzen, zoals ook de groothandelsmarkt van grondstoffen in het algemeen. Daarnaast wil het Kabinet de impactanalyse van de Europese Commissie afwachten, waarin de impact van de crisis op de Europese energiemarkt wordt gemonitord.

Vulgraden

Tot slot komen mogelijk de verplichte vulgraden van de gasopslagen in Europa ter sprake. U wordt zeer binnenkort via een kamerbrief geïnformeerd over de voortgang van het vullen van de gasopslagen en de opslagcapaciteit en import van Nederland met betrekking tot LNG. Het Kabinet kan tijdens de Energieraad melden dat het goed op schema ligt met betrekking tot het voldoen aan de Europese vulverplichting van 80%.²

Het Kabinet vindt tot slot dat bij het oplossen van de energiecrisis de focus meer zou moeten liggen op de eerdergenoemde lange termijn maatregelen als energiebesparing, diversificatie van leveranciers en een versnelling van de energietransitie naar hernieuwbare energiebronnen.

² Daarbij geldt dat de voor Nederland geldende vulgraad ingevolgde de verordening kan worden vermindert met het volume aan gas dat in de jaren 2016 t/m 2021 in de wintermaanden gemiddeld aan een derde land is geleverd. Gelet het volume aan gas dat in de genoemde jaren vanuit Nederland naar het Verenigd Koninkrijk is getransporteerd (gemiddeld 24 Twh/jaar) betekent dit dat wat betreft de verordening voor Nederland een vulgraad van ca. 65% per 1 november 2022 volstaat, Het kabinet zet echter in op een vulgraad hoger dan 80%.